

KAZÁR

TANTÉTEL

Írta:

NEMÄTI KÄLMÄN
NEMZETNEVELÖ

BUDAPEST
HORNYÄNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÄJA

ELŐSZÓ.

Millenium a korszerű eszme, melynek közérdekű tárgya ezredéves eredetünk.

Ezredéves ünnepélyünkör az egész világ nemzetünkre irányozva szemét kíváncsian tudakolja majd: *Ki az a Magyar ?*

Tervszerű tanulmányomból tudományosan meggyőződtem, miszerint az uralkodó Finn-Tatár elméletnek nemzetünk eredetéről terjesztett elveiben nincs egy röpke gondolatnyi ismerete az igazságnak; nincs egyetlenegy jószónyi tisztelete nemzetünknek.

Hisz az uralkodó Finn-Tatár elméleteknek az ünneplő ezredéves Magyar jellemző elvei: *Rablott Ország.... Nemtelen Vér.... Nyers Lélek.... Kölcsön Szellem ....*

Holott a valóság szerint *ősi dicsőségilflk* minden képzeletet felülmúl.

Nemzetünk kivoltáról tehát tudományos meggyőződésemnek méltó kifejezést óhajtok adni ezredéves ünnepélyünkre: hadd tanulhassa meg mindegyikünk szeretni, hadd tanulhassa meg az egész világ tisztelni a Magyar.

Mutatványképen kiadtam múltkor a Türk Tantételt; itt van most a Kazár Tantétel; következni fog rá csakhamar az Abar Tantétel. E három együttvéve teszi ezredéves eredetünket, vagyis nemzetünknek középkori szereplését.

Nemzetünk ókori szereplésére vonatkozó tantételeimet, nevezetesen a Hunn-Pártos-Szittya Tantételeket, mutatványul egymásután közzétenni szintén szándékozom: de csak akkor, ha már az előbbiek értelmes felfogásáról elegendő tapasztalatot nyújt számomra a művelt közönség.

E történelmi tantételeim az általános részt képezik nagyszabású *nemzetiségi tervemhez*: mely ezredéves ünnepélyünkre készülő nemzetnevelői munkámból aztán bárki tudományosan meggyőződhetik majd a Magyaroknak vezérszerepéről az emberiség életében.

Egyelőre józan észszel kijelenthetem, miszerint nem lelek összeillő szót ősi dicsőségünk magasztalására: keltsen hát hasonlóság alkalmazásával legalább sejtelmet Jerney Jánosnak, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának, ezredév előtti életünk legavatottabb történetbúvárának, Keleti Utazásából idézett értelmes nyilatkozata:

„Hosszas tanulásaim után hanyatló kort értem el: míg a magyar nemzet legrégebb története iránt elegendő ismeretet s meggyőződést szerezhetek; *míg tisztán láthatám azt, miről az egyetemi világtörténettudomány eddigelő nem álmodott.* Mosolyogjanak ily kifejezésekre a külföld nagy tudományú historikusai: mindegy. Igazolni fog az idő. *Opinionum commenta delebit dies.*”

Az egyetemi világtörténettudomány által eddigelő nem álmodott ősi dicsőségünk megismerésétől *függ* nemzeti balsorsunknak jobbra fordulása.

Érted-é szózatomat?

Idézetek Könyvkalauza.

a) Középkori.

1. T ö r t é n e l e m .

1— 7. Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae: 1. *Priscus*. 2. *Menander*. 3. *Theohylactus*. 4. *Anastazius*. 5. *Theophanes*. 6. *Leo Grammaticus*. 7. *Constantinus Porphyrogenitus*, De Theinatribus Et De Administrando Imperio. Cap. 38—40.

8. Sancti *Nicephori*, Patriarchae Constantinopolitani Breviárium Historicum: De Rebus Gestis Ab Obitu Mauricii Ad Constantinum Usque Copronymum. Opera Dionysii Petavii. Parisiis 1616. 8° p. 45.

9. *Meginfredus* De Vita et Virtutibus Beati Emmerami. Apud Canisium Lect. Antiqu. III. p. 95.

10. *Joannis Zonarae*: Annales ex Recensione Mauricii Pínderi. 1844.

11. *Ibn-Dustah* Kitab „Ala" el Nafisa pag. 160 a. b,

12. *Mirlcond's* Geschichte des Seldschukischen. Übersetzt von Vullers.

13. *Mosis Chorenensis*: Históriái Armeniacae, Libri III. Londini, 1736.

14. Des Heiligen *Nestor's* . . . älteste Jahrbücher der russischen Geschichte vom Jahre 848—1203.

15. *Anonymi* Belae regis Notarii: História Hungáriáié.

16. M. Simonis de *Keza* Presbyteri Hungari Scriptoris Saeculi XIII. Chronicon Hungaricum.

17. *Antonii Bonfinii*: Rerum Hungaricarum Decades Quatuor cum Dimidia 1606.

18. *Endlicher* St. L.: De Facto Ungariae Magnae á. F. Ricardo Ordinis FF. Praedicatorum invento tempore Domini Gregorii IX.

19_v. *Kova Áron* székelyírású gyűjteményét lásd Somogyi Antal Régi Magyar Énekek.

II. F ö l d r a j z .

20. *Stephanus*: De Urbibus. Amstelodami 1678.

21. *Caii Plinii* Secundi: Históriái Naturális Lib VI.

22. *Mosis Chorenensis*: Geographia Londini 1736.

23. *Nubiensis* Geographia Parisiis 1619.

24. *Büsching* Anton Friedrich: Magazin für die neue Historie und Geographie. V. Theil. *Abilfedae* Opus Geographicum. Hamburg 1776.

25. *Müllers* Sammlungen zur Russischen Geschichte. Theil IV.

26. *Bergeron*: Voyage Remarquable de Guillaume de *Bubruquis*. 1253.

27. *Bergeron*: Voyage Très Curieux Faits et Ecrits par les RR. PP. Jean du *Plán Carpin* 1247.

(3J Jelenkori.

III. P a l ó c z s á g .

28. Bocsári *Mocsári* Antal: Nemes Nógrád Vármegyének Historiái, Geographiai és Statistikai Esmértetése. Négy Kötetben. Pesten, 1826.
29. *Fényes* Elek. Magyar Országának S A Hozzákapcsolt Tartományoknak Mostani Állapotj a Statistikai És Geographiai Tekintetben II. k. Pesten, 1841.
30. *Nagy* Iván: Magyarország Családai Czimerekkel és Nemzedékrendi Táblákkal. Pest, 1865.
31. *Láng* Lajos és *Jekelfalussy*: Magyarország Népszerű Statisztikája. Budapest 1884.
32. *Szedes* Fábrián: A Palóczokról. Tudományos Gyűjtemény, 1821.
33. *Horvát* István: Könyvvizsgálat. Tudományos Gyűjtem. 1833. VI—XII.
34. *Szabó* István: Karancsvidéki Palócznyelv. Tudományos Gyűjtemény. 1837. I.
35. *Toldy* Ferencz.: A Magyar Nemzet Irodalom-Története. 1851.
36. *Pintér* Sándor: A Palóczokról. Népismertető Tanulmány. Bpest. 1880.
37. *Bartha* József: Palócz Nyelvjárás. Magyar Nyelvőrben. 1892. 1890.)
38. Archaeologiai Értesítő. 1859—1892.
39. *Nyáry-Fejérvataky*: Turul. A magyar heraldikai és genealógiai társaság közlönye. I. 1883.

IV. K a u k á z i a .

40. *Besse* Jean Charles. Voyage en Crime au Caucase. Paris, 1830.
41. *Dechy* Mór. Utazásom A Kaukaszban 1884. Földrajzi Közlemények XIII. kötet. 1885.
42. *Jemey* János Keleti Utazása A Magyarok Ős helyeinek Kinyomozása Végett 1844/5. Pesten, 185 L.
43. Hasznos Multságok 1829. II. No. 23.
44. Gróf *Kuun* Géza: Adalékok Krim^ Történetéhez. Bpest, 1873.
45. *Lukácsy* Kristóf: A Magyarok Őseiéi, Hajdankori Nevei És Lakhelyei Eredeti Kútfők Után. Kolozsvár, 1870.
46. *Brugsch* Heinr.: Reise nach Persien.
47. *Chantre* Ernest: Recherches Anthropologiques dans la Russie Meridionale Et Specialement Au Caucase. Tome IV. Lyon, 1885.
48. *Erekért* R. Der Kaukasus und Seine Völker. Leipzig, 1887.
49. G. W. *Freytag*: Regnum Saahd-Aldaulae In Oppido Halebo. Bonn, 1820.
50. *Güldenstadt* J. A. Reisen nach Georgien.
51. *Klaproth* Július: Memoires Relatifs á l'Asie Memoires sur les Khazars. Paris 1824.
52. *Klaproth* Július: Tableau Historique, Geographique et Politique Du Caucase. Paris, 1827.
53. M. D. *Ohsson*: Voyage d'Abou el Cassim, 1828.
44. *Schiefner-Uslar*. Awarische Studien. Memoires De L'Academie Imperiale Des Sciences De St. Petersburg 1864, 1872., 1873.
55. *Sultzer* Franc Joseph: Geschichte des Transalpinischen Daciens: Das Ist Der Walachey Moldau und Bessarabiens. Wien, 1781.

BEVEZETÉS.

A Kazárok virágzó hatalmával egykorú Bíborbanszületett Konstantin, 911—959 byzanczi császár, *A Tartományokról JÉs A Birodalom Kormányzásáról* görög nyelven írt nagybecsű történelmi művének 39., illetőleg 40-edik fejezetében a Palóczoknak ezredéves eredetéről értesít következő kifejezésekkel.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΒΑΡΩΝ.

1. §. Ἰστέον ὅτι οἱ λεγόμενοι Κάβαροι ἀπὸ τῆς τῶν Χαζάρων γενεᾶς ὑπήρχον.
2. §. Καὶ δὴ συμβᾶσάν τινα παρ' αὐτῶν ἀποστασίαν γένεσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ πολέμου ἐμφυλίου καθιστάντος, ἢ πρώτη ἀρχὴ αὐτῶν ὑπερίσχυσεν.
3. §. Καὶ οἱ μὲν ἔξ αὐτῶν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἐξέφυγον, καὶ ἤλθον καὶ κατεσκήνωσαν μετὰ τῶν Τούρκων εἰς τὴν τῶν Πατζιναπιτῶν γῆν.
4. §. Καὶ ἀλλήλοις συνεφιλιώθησαν.
5. §. Καὶ Κάβαροί τινες ὠνομάσθησαν.
6. §. Ὅθεν καὶ τὴν τῶν Χαζάρων γλῶσσαν αὐτοῖς τοῖς Τούρκοις ἐδίδαξαν.
7. §. Καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αὐτὴν διαλέκτον ἔχουσιν.
8. §. Ἐχουσι δὲ καὶ τὴν τῶν Τούρκων ἑτέραν γλῶτταν.
9. §. Διὰ δὲ τὸ εἰς τοὺς πολέμους ἰσχυροτέρους καὶ ἀνδρειοτέρους δεῖκνυσθαι τῶν ὀκτῶ γενεῶν καὶ προεξάρχειν τοῦ πολέμου προεκριθήσαν πρῶται γενεαί. Ἐἷς δὲ ἔστιν ἀρχων ἐν αὐτοῖς ἡγουν ἐν ταῖς τρισὶ γενεαῖς τῶν Καβάρων, ὅστις καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔστι.
10. §. Πρώτη ἢ παρά τῶν Χαζάρων ἀποσπασθεῖσα αὕτη ἢ προρρηθεῖσα τῶν Καβάρων γενεά, δευτέρα τοῦ Νέκη, τρίτη τοῦ Μεγέρη, τετάρτη τοῦ Κουρτυγέρματου, πέμπτη τοῦ Ταρίανου, ἕκτη Γενάχ, ἑβδόμη Καρῆ, ὀγδοῇ Κασή.

A császárirónak Palóczaink ezredéves eredetéről tanúskodó értesítését kibővíti Béla Király Névtelen Jegyzőjének XIII. századból eredő krónikája a Palóczoknak ezredév előtti történetével; Caput XI.

„Terram verō, quae est inter Thisciam et silvam Iqfon, quae jacet ad Erdevelu a fluvio Morus usque ad fluvium Zomus praecoccupavisset sibi dux Morout cuius nepos dictus est ab Hungaris Menumorout, eo, quod plures habebat amicas et *terram ūlam habitarent gefites Cozav qui dicuntur.*“

Mely két történelmi tanúság bebizonyítandó tantételben kifejezve így szól:

KAZÁR NEMZET IVADÉKAI A PALÓCZOK.

TÁRGYALÁS.

1. §. Ἰστέον ὅτι οἱ λεγόμενοι Κάβαροι ἀπὸ τῆς τῶν Χαζάρων γενεᾶς ὀπῆρχον.

Ma már csak nevét meg vitéz tetteinek töredékes emlékezetét ismeri a történelem ama dicső nemzetnek, ki a középkor elejétől körülbelül egy ezredéven át a mai Déloroszország területén *Kazár* név alatt igaz nemeshöz illő szabadságban és függetlenségben élte világát.

Örmények már Krisztus Urunk korában ismerték a Kazárok vitézségét: amennyiben Chorenei Mózes 370—489. élt történétíró adata szerint Tiridat (uralkodott Kr. u. 24-ig), majd Waghars (194—214. Kr. u.) királykódásuk idejében berontottak Örményországba a Kaukazi Vaskapun át. Sőt jóllehet a vitéz örmények megszalasztották őket: mindazáltal Wagharst a iászok nyila megölte.

A byzanci fényes udvarnak azonban csak 617, Kr. u. esztendődtől kezdve lett ismerőse és hű szövetségese a Kazár nemzet. Eme szövetség keltéről a IX. század elején élt Theophanes byzanci történétíró görög nyelven *így* tudósít.

„Heraclius elment a Lázok tartományába (= Koldusba): a hol kissé időzvéen a *kauká&i Tarkókat, kiket Kazároknak hívnak*, hadi szövetségre felszólította.

Azután a Kazárok a Kaszpi-Kapukon áttörvén Czebél vezérükkel, a ki méltóságára nézve második volt a kágán után, Perzsiának Adroega tartományába rohantak.

És bármerre nyomultak elő: foglyokul hurczolták a Perzsákat el és a városokat meg helységeket felgyújtogatták.

Mialatt a császár elhagyván Lazikát, ezekhez csatlakozni iparkodott.

Mihelyest Czebél a császárt észrevette: eleibe ment, megcsókolta és a Perzsák szemeláltára, kik Tiflisz városból nézték, hódolt neki.

Azonban a Turkoknak összes népe arczczal földre borulván, mintegy meghatottan a császári fenségétől, szokatlan tisztelgéssel, mindazáltal, honi szokás szerint, illetve a császárt és a sereg tisztjei bércekre felmenvén ugyanoly testtartással hasonlóképen hajoltak előre.

Végre 40 ezrenyi válogatott vitéz férfiút jelölt ki Czebél haditársul a császárnak s annakutána saját országába visszatért.

A császár azokat magához csatolván, Kozroesz ellen indult."

Ugyané szövetekezést érdekesen írja le görögül a 828. Kr. u. .esztendeig élt Nicephorus pátriárka.

„Heraclius a Fekete Tengeren áthajózáván Perzsiába berontani törekedett a Lázok tartományából, hol Martina nevű neje fiút szült, (mert azt magával hozta), kit Heracliusnak keresztelt.

Ugyanonna aztán követséget küld a Turkok fejedelméhez ajándékkal, mikkel azt hadiszövetségre édesgetné a Perzsák ellen.

Az ezeket elfogadván, megígérte a segítséget 625-ben Kr. u.

Heraclius ennek megörülvén, elindult hozzá személyesen.

Ki értesülvén a császár jöveteléről, a Turkok nagy seregével eleibe ment és lováról leszállván, előtte a földre borult.

Ugyanezt tette egész kísérete.

A császár látván a tőlük nyert ennyi tiszteletet, kijelenté vezérüknek: ha szilárd és őszinte barátságra akarna vele lépni, lóháton is közeledjék hozzá, azonfelül fiának nevezvén őt.

Igy végre a császár őt megölelvén, levette koronáját és a Türk fejére föltette.

Midőn pedig lakomára meghívta volna: a vendégségnek összes edényeit és eszközeit királyi öltözettel és gyöngyös ékszerekkel neki ajándékozta.

Más ékszereket is adományozott az azt kísérő tiszteknek, miket sajátkezűleg osztogatott szét.

Ezután attól tartván, nehogy majd ellene támadjon, mint az Abar tette, szövetségét szilárd köteléssel összefűzte.

Ugyanis Eudokia leányának képmását megmutatván, ilyképen szólította meg.

„Midőn Isten minket először összehozott: akarta, hogy fiam légy. íme tehát nemcsak leányom, hanem a Rómaiaknak királynéja, a kit ha megsegítesz és ellenségeim ellen segélyt adandasz, nődül ígérem."

Erre amaz, az arczkép szépségétől meg ékességétől az eredetijének szerelmére gerjedvén: ezáltal a szövetség megszilárdítására hajlandóbbá lón.

Tüstént átadta tehát a Türk sereget vezérestül együtt.

Kikkel (Heraclius) Perzsiába rontván, a városokat feldúlá és a szent tűz épületeit szétszórá.

Ezek egyikében Kozroesz istenített szobrára akadt."

Az uralkodó kazár nemzet meg a byzanczi udvar ez első szövetsége, miről még Anastasius történetíró a harmadik hiteles tanú, állandó maradott: amennyiben eltekintve a gyakori hadisegélytől, például teszem II. Justinian byzanczi császár 696. Kr. u. a kazár kagan leányát, Teodóráat nőül vette; majd 731. Kr. n. Iréné, a kazár kagan leánya férjhez ment Konstantinushoz, Leó császár fiához. Valószínűséggel föltételezhető hát az, hogy a byzanczi udvar

előkelősége császárai példáján felbuzdulva, szintén nagybecsülhette a kazár atyafiságot.

Ilyen nemes, nemzetes és vitézlő kazár nemzetből eredtek hát Árpád idejében a Kabarok.

Ezután már megérthető lesz a császáriró értesítése:

1. §. Tudnivaló, miszerint az említett Kabarok a Kazároknak nemzetségeiből eredtek.

Jegyzetképen főlemlítem, hogy az ezredéves kazár állam előbb ősi áitét, azután meg eredeti nyelvét is megváltoztatván, elfajult népein és földjén a byzanczi meg orosz császárok osztozkodtak; miután Tulidesz utolsó kazár királyt 1016-ban elfogták. A kazár név azonban szláv krónikákban Palócz névvel helyettesítve még a középkor végéig szerepelt, miközben Krím félszigetnek Genuaiaknál divatos neve Gazária lett.

2. §. Καὶ δὴ συμβῆσάν τινα παρ' αὐτῶν ἀποστασίαν γένεσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ πολέμου ἐμφυλίου καθιστάντος, ἢ πρώτη ἀρχὴ αὐτῶν ὑπερίσχυσεν.

Kazároknál eredetileg a mágusok tűzimádó vallása uralkodott.

Ugyanis a kazár állam birodalmáról V. században íme Abu-el-Cassim tanúsága:

„Hedsrát (622. Kr. u.) megelőző században a kazár uralom kiterjedt délre Araszig [= Araxes folyó]; minthogy ők bírták Dsorzánt — a hol Tiflisz van — meg Arrant.“

Ámde e vidék volt a magismus ősfészke. Hisz a Kazár-Tenger nyugati partján vannak az örökké lángoló naftaforrások, honnan Prometheus tüzet orozva büntetésül a Kaukazhoz lánczolatott; oda zarándokolnak messze Ázsiából az igazhivők; sőt máig élnek Bakuban tűzimádó Geuberek. Priscus történetíró is főlemlíti, hogy Atilla Hunjai és Massagetái jól ismerték a bakui naftaforrásokat, hol tengeralatti sziklákból láng lobog fel.

Bakunak, a magismus szent helyének, magyar eredetűségéről tanúskodik elnevezésének magyarsága, mely szónak gyöke bak, latinul hyrcus. Bakó csángóváros Moldvában, palócz község Nógrádban ismeretes; sőt Bakony Erdőnek latinosan Hyrcano Nemori neve fordul elő afr. u. 1010. esztendőben élt Meginfredusnál; márpedig a Bakui Tenger latin Íróknál közönségesen Mare Hyrcanum név alatt volt ismeretes.

Egészen természetes tehát, hogy itt a Kaukaz vidéken élt Kazárok ősvallása a magismus volt.

Másrészről a kereszténységnek byzanci görögök lehetnek terjesztői a Kazárok között, kiváltképpen Heraclius ideje óta.

Továbbá a judaizmusz nagy befolyást szerzett magának az által, hogy a királyt zsidóhitre térítette 740. Kr. u.; úgy hogy még 955 körül ismeretes III. József zsidóbitú kazár király. A judaizmusz nyomai Krim félszigeten nagyszámúak, hol héber feliratos emlékek folytonosan kerülnek napfényre.

Végre az Arabok ellen folytatott kétszázados hadjáratnak következménye lett az új hitnek oly hatalmas befolyása, hogy Ibn-al-Asir szerint (lásd El-Macinnál) a Kazárok 868. Kr. u. mozlím hitre tértek, vagyis az ezredéves eredetünket megelőzőt emberöltőben.

Nohát e különböző vallásfelekezetek viszálykodása lett a beháborúnak szükségképeni oka; mely beháborúban a szemita felekezetbeliek egyesülten diadalmaskodtak az ős hitükhöz hűen ragaszkodó Kabarok pártja fölött.

Mire vonatkozólag íme Ibn Dustahnak hiteles tanúsága abból az időből, midőn a legyőzött Kabarok már Atelközben megtelepedve éltek:

„A Kozárok legnagyobb része a zsidó hitet vallja: ez az Isa, a hadítisztek s általában az előkelők vallása; *azelőtt a Kozárok hite hasonló vala a Turkok hitéhez.*“

Miután pedig Theophylactus meg Ibn Dustah tanúságaiból ismeretes, hogy a Turkok tűzimádó vallásúak: bizonyos, hogy ezredéves költözködésünkkel Összefüggően a kazár államban a szemita vallás diadalt ült a magisnms ősuralma felett.

így már okszerűen érthető lesz a esászáríró ezredéves értesítésének második cikkelye:

2. §. Noshát valami esemény közöttük lázadást keltett a kormány uralom végett és polgári háború támadván, előbbeni kormányuk diadalmaskodott.

3. §. Καὶ οἱ μὲν ἔξ αὐτῶν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἐξέφυγον, καὶ ἦλθον καὶ κατεσκήνωσαν μετὰ τῶν Τούρκων εἰς τὴν τῶν Πατρινακιδῶν γῆν.

A kazár állam beháborújában a szemita vallásnak párthívei diadalmaskodtak. Mily kétségbeesett elszántsággal védelmezheték ősi igazukat a táltoshitűek! Mily vakbuzgósággal és erőszakoskodással küzdhetett az idegenhitű kormánypárt! Jaj-jaj, de elkeseredett dühhel folyt a testvérgyilkolás! Szeretet Istene, ne hagyj el! . . .

A nemzeti vallás híveinek többsége a csatateren vérzett el; az életben maradt kisebbség közül ki elmenekült Kaukaz bérezés rengetegeibe fenevadak közzé, ki meghódolt az idegen vallásúak előtt;

javarészüik azonban bölcs vezérlet alatt egyesülve, elhagyta családi fészke irtózatosszínhelyét, útnak eredt nyugat felé fölkeresni hitfelekezetének szintén hontalan, ámde szabad és független sorsosait, a türk testvéreket.

Majd néhány hónapig eltartott hosszú utazás fáradalmi után, különösen amint Don és Dniper folyókon szerencsésen átkeltek volna: végre elérkeztek az Aranyparthoz. Ide már a szerencsétlen száműzöttek elé türk testvéreik részvétellel sietének, ölelő karjaikba zárták a mélyen kesergőket és szebb jövővel, *egy új világgal*, vigasztalva maguk közé megletelepítették.

Ideiglenes hazájuk fekvését így határozza meg a császáriró.

„A Patzinakiták helye, hol akkoriban tartózkodának a Turkok, az ott levő folyókról neveztetik el. A folyók pedig következendők: az első folyó neve Baruch, a másodiké Kubu, a harmadiké Turul, a negyediké Brut, az ötödiké végre Szeret.“

E folyók közül Szeret meg Prut ma is hasonló néven ismeretes vizei Moldvának. Aztán a sorrendben középső Turul, mely nevét a magismus isteni madarától nyerte, kinek képét a *Hétmagyar* mindegyike paizsán címertil viselék; sőt Árpád fejedelmi atyánk *de genere Turul*¹¹ eredetűsége hiteles. E Turul folyó hajdani neve Tyras avagy magyaros hangzással Borysthenes is; ma Dniszternek hívják.

Továbbá következnek Kubu valahol Odessa táján.

Végül Baruch, mint Gácsország felől a Patzinakitaföld véghatárát kijelöli a mai Bar nevű mezővárosból eredő mellékfolyója Bognak.

Megmondja azt is a császáriró, hogy ez Erdélylyel szomszédos ideiglenes hazájukat Őseink a folyókról Atelköznek neveztek. Mire nézve egyfelől Köz ősmagyar szó, mely hasonló szerepben igen közönséges: Bodrogeköz, Rábaköz, Muraköz . . . Másfelől Atel ősmagyar szó szintén, mely a székelyírású nyelvemlékekben gyakori és egyszerűen fejezi ki a folyóvizet. Ez az Atelköz a császáriró idejében már a Patzinakiták földje volt.

Atel szó használatára ime bizonyosság Kova Áron székelyírású gyűjteményéből; honnan kitűnik, hogy őseink még határozottan emlékeztek Atelközi szerencsétlen hazánkra.

„*Magyar Inak Vándorlatairul.*

1. Hogy Magyarvár táját hagyta Magyar mind hét íze •
Balk Urszág Dereg Uz Komár Guda Kus nemzete:
Kelentek havas hegyeken mind Musi vizéig,
Ki foly a nagy kerek tóba és Kumár tövéig.
5. De keserű nagy. kerek tó vize. Hát se Balknak
Nem vala kedvére, sem a többi had fajának.
Tanácsolva az érett al alján egyezének
Egymást el nem hagyják, együtt indul mindé délnek.

9. Hogy sivatagokat hagyva hunyaton üljenek
Bóvibe jó *ateleknek*, füzines réteknek;
De Turul ott megjelene mind hét a vezérnek
Im ettük és tiltotta ott tovább ületeket.
13. Hát istenlevő szovára ment mind nagy erdőbe
Hűsödélne, pihenélne, más urszág keresnie.
De onnan is tovaüzte Turul *Atélhüzig*
Hun is megi pihenhetek a nagy vezilekig.
17. Ki érte hogy Bolgár had rajok rotott hertelen
Mert tartá nagy vereségít bús emegzetiben.
Tahát csata veszttve — Turul imtetére mentek
Szép *Atélkfwz* földit hagyva egyembe éfeknek.
21. Sok nagy háborúzás után órökekbe juttak,
Hogy ki vala birtokába a régi Hunoknak
Mind Atilla haláláig, mikor Hun i újra
Visszaindult veszödélve régi Scitiába.
25. Székel itul megi válva, ki maradt Erdélyben
Havasok közt nagy erdőkben fütermő völgyekben,
Ki azután összeolvadt megint jött magyarral,

Mint szigetnél elváló kétág alább egymással.

Világosan megérthető ezek után a császáríró harmadik cik-
kelye:

3. §. *És közülök némelyek leöletének, mások pedig elmenekülének és érkezének és megtelepedének a Turkok közzé a Patzianakiták földjén.*

4. §. *Καὶ ἀλλήλοις συναφιλώθησαν.*

Közös balsors által egyesített Árpádnak Altaihegytől eredő Turkjai *meg* a hontalanná lett Kazárok, mint Kaukázhegyről eredő Turkok nemzeti eredetüknek egysége révén csakhamar megismerkedtek és megszerették egymást.

Ugyanis általánosan ismeretes, hogy hazánkban manap négy keleti eredetű uralkodó nemzettörzs földjének *meg* testjének *meg* szokásainak *meg* nyelvének minőségére nézve többékevésbé elmosódva, de határozottan megkülönböztethető: Magyar *meg* Palóc *meg* Kun *meg* Székely.

Ezt a keletről származott uralkodó négy nemzettörzset illően megkülönböztetve sorjában elszámlálja Mirkond perzsa író:

„A Fehér-Hunnok nemzete négy nemzetségből állott: Abar Kozár Uz Pécsen eg.”

Vele összhangzóan tanúskodik a Kr. u. 1113-ig élt Nestor első szláv történetíró, ki a Fehér Hunnokról jól tudja:

„A Fehér-Ugrok Irakliusz császár uralkodása idejében kezdettek ismeretesekké válni, mikor Irakliusz háborút viselt Chosroával, a perzsa császárral.“

Mi azonban csodálatra méltó: ő úgy látszik még az Erdély czímerében maig látható hét várról is tud valami megjegyzésre méltót mondani, midőn a Pártosnak átkozott magzatjáról, a tűzimádó Palócokról meg testvéreiről szól:

„Izmáéinak átkozott magzatai, az istentelen Polowczok, mindent lángba borítottak és fegyvereikkel közülünk is néhányat megöltek. Eredetüket északkeleten fekvő Edwer pusztából származtatják. Négy törzsük volt: Torkmének Pecsenegek Torkok meg Polowczok.“

Nála hát a sorrend ez: Kún, Székely, Magyar, Palócz.

Ezekkel összhangzóan Biborbanszületett Konstantin császár a négy nagy nemzettörzset így nevezi: Türk, Kazár, Uz, Patzinakita.

E Magyar négy nemzettörzsnek megfelelő 4 kormányzóságról beszélnek VI. században Disabul kagán követei a byzanci császár előtt, a mint azt Menander megörökítette.

Negyedik kormányzóság volt a türk birodalomban a Kazári, kinek kormányzója Ibn Dustah szerint Isának neveztetett; ellenben a kazár államnak feje a türk kagán, kinek székhelyéül Theophylact történetíró az Altai hegyet szabatosan határozta meg.

Ha tekintetbe vesszük még Zonares byzanci történetíró meghatározását: Hunugarok a Kazárok; ha tekintetbe vesszük, hogy e Kazáriát a tatárpusztítás előtt ott zarándokolt Julián szerzetes meg Rubruquis meg Plán Carpin Magna Hungáriának nevezte: úgy közös eredetük, közös dicsőségük, közös vallásuk és közös balsorsuk untig elegendő tényező volt arra, hogy egymást testestül-lelkestül megszeressék. Miről a császáríró följegyzette:

4. §. *És egymást megszerették.*

5. §. *Και Κάβαροι τινες ὠνομάσθησαν.*

Midőn a Cserhát, Karancs, Mátra hegyvidékén élő Palóczok eredete akár földrajzi, akár néprajzi, akár régészeti, akár nyelvészeti tekintetben vizsgálhatik: első sorban meg kell győződni róla: vallyon nem őslakókkal van-e dolgunk? másod sorban pedig, ha a Palóczok jövevények mostani földjükön, meg kell győződni róla: vallyon egy avagy több rajban költözködtek-e be?

Napfényre került régiség, mi határozott bizonyága lehetne a föltevésnek, miszerint a Palóczság vidékén valaha valamiféle idegen nemzet uralkodott volna: olyan nincs.

Írott történelmi tanúságok hajdanidőkre visszamenve összhangzóan hirdetik, hogy Tiszától fel a Kárpátokig sátorfájukkal

költözködő (= μετανόστης) Jászok laktak. Ámde Jász tősgyökeres magyar szó az Íjtól nyéré nevét; tudjuk pedig a történelem mind-egyik középkori lapjáról, hogy a Jász, Palócz, Székely, Kún mind kitűnő íjász volt. Sőt ama törzsek mindegyike természetimádó vallásához képest sátoréletet élt és az épületet várnak használta; úgy hogy a várak körül letelepedett sátortábor várost képezett. Ily értelemben idegenek Palóczainkra is érthették és ráruházták a Jász nevet, nemcsak a mai Jászságban lakókra.

E föltevés annál valószínűbb, minthogy> nemzeti krónikásaink közül Bonfini említi a hagyományt, miszerint Árpád ellen Szvatopluk mellett táboroztak Atillának a Dunán inneni kerületben visszamaradt népei, nem sejtven Árpád nemzetében testvéreiket. Másrészt Béla Király Névtelen Jegyzője Krónikájában Kozárokat említi ott, hol ezredév előtt idegenek Jászokat ismertek.

Caput XI. „A földet pedig, mely a Tisza és Idfon erdeje között van, mely Erdély felől Maros folyótól Szamos folyóig terjed, melyet eredetileg Marót vezér vett volt birtokába, kinek unokáját a Magyarok Mén-Marótnak neveztek azért, mert sok szeretőt tartott, nohát *ama földön Kozár-oknak nevezett nemzetségek laknak.*“

Sőt mi több, krónikáinkból arról is értesülünk, hogy *e Kozár-földön az uralom, Árpád családjára örökösödés útján szállott:* miután Zsolt, Árpádnak fia, nőül vette Mén-Marótnak, a Kozárok fejedelmének egyetlen leányát.

S ide társul az eszme: vallyon Aranyos-Marót, Bars vármegyének fővárosa, nincs-e eredeti összeköttetésben Mén-Marót fejedelemmel? Több érv szólhat mellette, ellene egysem.

Egyfelől megismertük hát a történelmi nyomot, hogy ezredév előtt Kozárok laktak hazánkban.

Másfelől Biborbanszületett Konstantin császár hitelesen tanúskodik arról, hogy Kazárok csatlakoztak Árpád nemzetéhez Atelközben.

Vallyon ezek az Árpáddal ezredéve beköltözött Kazárok nem a hazánkban ezredév előtt élt Mén-Maróttói csatlakoztak Árpádhoz kalauz gyanánt?

E föltétel ellenére a császáriró határozottan kifejezi, hogy az Árpádhoz Atelközben csatlakozott Kazárok a keletre eső Kazár államból jöttek valami Kabar név alatt.

A keleten lakó Kazárokat Theophanes, 827-ben byzanci történetíró, következőképen határozza meg:

[Vol. I. pag. 485 „Τοός; Τοόpxoo? ΟΤΤΟό ríj? *sqat*; *oóc*, ΧαCάποο? övo|xáCooaiv].

„Heóoszi Turkok, kiket Kazároknak hívnak“.

E tételnél első sorban ismeretlen a Heóosz szó.

Heóosz jelentésére nézve ezredéves balfelfogás uralkodik a tudósok körében. Ugyanis nyelv- meg történettudósok egyaránt έφoς alatt mindig *Keletit* értettek: úgyhogy τοός Τοόζxooς από τῆς έφoς kifejezést mindig *Keleti Turkokkal* fordították. Ámde

nyelvészetileg a *Keleti* szó csupán csak viszony fogalom jelölésére használható: szükségképen föltételez hát Nyugati fogalmat a viszonyosság értelmében. Valóban e viszonyos földrajzi fogalmak léteznek a Türk szónál mai napig: amennyiben *Keleti Turkesztant Terek* szoros zárja el *Nyugoti Turkesztantól*; amaz a Sínai birodalom fenhatósága alá tartozik; emez az Oxus-Jaxartes folyók vidékén Orosz fenhatóság alatt áll. E magyarázat értelmében *Keleti Turkoh* csak *Keleti Turkesztán* lakói lehetnének; holott ezredév előtt a Kazárokról író byzanci történettudósoknak ezekkel semmi dolguk sem lehetett, mert ismereteik az Altai-hegynél tovább nem terjedtek.

Biborbansziletett Konstantin császár ezredéves eredetünkről szólván, korántsem Keleti Turkesztánból hozza ki a Kazárokat; hanem inkább határozottsággal kimondja, hogy a Kazárok 9 tartománya Alánia felé fekszik, értvén Alánia alatt a mai Dagesztáni Kaukáziában.

Már pedig Kaukáziában máig élnek Kazárok: arról hitelesen tanúskodik Klapproth Gyula utazó; a ki azt mondja, hogy Kaukázsnak déli oldalán, a gyönyörű Mingreliában, máig laknak népek, Georgiából eredők, kik magukat Kadzároknak nevezik; sőt Georgiában létezik Kozár város, miről a Nubiai Geographus: „*Chazaria*, melytől a Kazárok nevüket nyerték“. Erre nézve tanúskodik Cemal-Aldin arab író, ki a Georgiabelieket *Al-Chasar oknak*, másként Kunoknak is nevezi. Ezt megerősítik Abulfaragius syr író meg *Boha-Aldin* arab író, kik a Georgiabelieket Palóczoknak említik.

Hogy ezredév előtt sem értettek a byzanci történétírók *Keleti Turkesztánt*, midőn a Kazárokról és Türkökről írtak: arról szabatosan tanúskodik Theophylactos byzanci történétíró a VII. század elején.

[Lib. II. cap. *Καὶ ἂν τῷ Ἐφῶ ἢ Καυκάσῳ συνήπτετο*].

„Heóosz azaz Kaukazosz“.

Sőt e mennyiségtni szabatosságú meghatározást körülírtán is kifejezi egyfelől:

[Lib. III. cap. 6. *Τῶν Οὐννων τοιγαροῦν τῶν πρὸς τῷ βορρᾷ τῆς ἔω οὗς Τούρκους ἔθους Πέρσαις ἀποκαλεῖν*.]

„Tudnillik *Heóosznak északi oldalán lakó Húnнок*, kiket Perzsák szokása Turkoknak nevezni“.

Viszont másfelől [Lib. VII. cap. 7. *Ἄλλ' ἐπεὶ περὶ τῶν Σκυθῶν τῶν πρὸς τῷ Καυκάσῳ τῶν τε πρὸς βορρᾶν τετραμμένων, μνήμηγ ἐποιησάμεθα*] az előbbivel megegyező kifejezés:

„Azonban miután a *Szittyákról, a Kaukaz északi oldalán lakókról*, említést tettünk.“

Egyébiránt nemcsak Theophanes meg Theophylactos, hanem a byzanci írók általában Heóosz szóval Kaukaz kifejezésére éltek; ennek bizonyosságául idézem Anastasius megemlítése után Priscust

az V. századbéli Hunnokkal meg Atillával egykorácsút; kinek munkájában Perzsia felől a Kómái nagybirodalom határát képező Kaukáz szintén Heóosz szóval van kifejezve, a mennyiben Caput I. §. 9.

„Héóoszi Rómaiakhoz“

kifejezéssel csakis a Kaukázban elhelyezett római légiókat jelzi.

Máskülönbén ókori földrajzíróknál Ἑφρας meg Kaukaz szók Havas szónoknak idegenszerű kiejtése; legalább ily értelmezést találunk Stephanus görög földrajzírónál Καυκάσος szó alatt meg Plinius latin földrajzában Lib. VI. 14 alatt.

Mindezen tanúságokból bizonyosan tudjuk már, hogy Heóosz annyimint Kaukazosz. És hogy ez értelmezés illően behelyettesíthető Theophanes tételébe is: az következik abból, hogy Kolchis, a honnan Heraclius szövetségre szólította a Kazárokat, szintén Kaukázianak egy tartománya; aztán hogy Tiflisz, hol Heraclius találkozott a Kazár vezérrel, kaukazi Georgiának fővárosa; továbbá a Kaszpi-Kapuk, miken átnyomultak a Kazárok, szintén Kaukazi-Kapuk: szóval a Kazárok nála Kaukázban szerepelnek.

Ezek következtében Theophanes tételében Heóosz szó Keleti szóval nem fejezhető ki fonákság nélkül: hisz 827-ben Theophanes idejében, annál kevésbé Heraclius korában 625 ben, a Kazároktól nyugotra Turkok egyáltalában nem léteztek.

Helyettesítés után Theophanes tétele így szól:

„Kaukazi Turkok, kiket Kazároknak hívnak“.

E tételben még ismeretlen a Türk szó viszonya a Kazárhoz.

Menander történetírónak ismeretes értesítéséből tudjuk, hogy türk birodalomban négy kormányzóság volt és Kaukaz-Don melléke a türk birodalomhoz tartozott. Továbbá Theophylactos történetírónak ismeretes értesítéséből tudjuk, hogy a türk birodalom főkormányzójának, a kagánnak, székhelye Altai hegynél volt. Végre Ibn Dustah, perzsa írónak értesítéséből tudjuk, hogy a kazár kormányzó neve Isa volt, mint alárendeltje a főuralkodó Kagánnak.

„A kozár királynak neve Isa, de a főuralkodója a Kagán. Ez azonban csak névleg uralkodó, mert a hatalom az Isánál van az igazgat és parancsol, a haddal mint sajátjával nem számol senkinek, ki nálánál feljebbvaló volna.“

Így hát a türk birodalomnak egyik kormányzósága volt a Kazári, melynek kormányzója lett Heraclius császárnak szövetségese.

Ezek folytán az ezredév előtt írt byzanci történetírók az *Altai Turkokkal* szemben különböztethették meg a Kazárokat, mint *Kaukási Turkokat*, hasonlóképen, mintha az oláh írók így szólának szomszédjaikról: *Erdélyi Magyarok, Kiket Székelyeknek hívnak.*

E kaukazi eredetre vall a császárírónak „valami Kabar“ kifejezése.

Ugyanis Elbrusznak, Kaukáz e legmagasabb hegyének, Terek meg Kuma meg Kubán folyók forrásvidékén létezik Nagy-Kabarda

meg Kis-Kabarda nevű tartomány, melynek cserkesz lakóiban Besse hazánkfia szerint hagyományosan él a hit, hogy ők Magyaroknak utódjai.

Csakugyan e hagyománnyal összhangzóan a magyar fajrokon-ságról Eckert és a „Vasárnapi Újság“ cserkesz arcképei jellemzően találnak; aztán Massudi (Chantrenál) hitelesen állítja a még jellem-zőbb tény, miszerint Kabarda lakói X. században is a Turkok vallását követő mágushitűek voltak.

Jóllehet a Kabard-cserkeszek nyelvében Pallas, Güldénstádr, Klaproth meg Schiefner-USiar adatai szerint hiányzik a magyar szellem: mindannak daczára okszerű, hogy a császáriró „valami Kabar“-jai Kabardából eredtek.

Mindazok közül, kik őshazánkat keresték, Besse Jánost illeti meg a kaukázsi bölcsőnk fölfedezésének érdeme, ő Kaukaszt 1829. és 1830. esztendőekben őshazánk nyomozása végett beutazta, majd utitanulmányát francia nyelven kiadta. íme korát messze túlszár-nyaló látóköre Kabardáról.

„Ha valaha magyar ember hazaszeretettől átlángolva utánam eljut az Elbrusz lábáig ha már nem leszek e földön és átolvassa e felírást: ugyan ne feledje el, hogy hazafiainak egyike hazájához való ellentállha-tatlan szeretettől vezérelve *első volt a magyarok gyermekei közül, ki megérintette atyjának bölcsőjét.* A jutalmat, melylyel hazám elismerése tartozik azon keserű pillanatokért, miket e hazafiúi vállalatom okozott, csak az utókortól várhatom, mely majd egy világosabb kor-szakban .....“

Áldott legyen a lelkes Magyarnek emlékezete!

így már érthető az ok, miért nevezte a császáriró a Kabardai illetőségű Kazárokat, kik ezredéve Árpád nemzetéhez csatlakoztak volt, következőképen:

5. §. „*És valami Kabar néven hivattak*“.

6. §. Ὅθεν καὶ τὴν τῶν Χαζάρων γλῶσσαν αὐτοῖς τοῖς Τούρκοις ἐδίδαξαν.

A középkorban ezredéven át uralkodott Kazárok letűntek a történelem színteréről a nélkül, hogy nemzetiségükről tanúskodó nyelvemléket hagytak volna hátra. Ha ezredév előttről irodalmi nyelvemlékeik, avagy idegen irományokban egyes mondatbeli kifeje-zéseik fenmaradtak volna: úgy a bonyolódott ismeretlen megoldása közvetlen és mily egyszerű lenne! Ámde a nyelvkérdés közvetve szintén megoldható.

Ugyanis nincs történelmi tanú rá, a ki hitelesen bizonyíthatná,

hogy akár a hazánkban, akár a Kaukázban élt Kazárok ezredév előtt nem magyar nyelvűek voltak.

Mihöz képest egyfelől Aranyos-Maróttól Királyhágói Hegylánczig Mén Marót alatt élt Kazárok nyelve nem lehetett más a Magyarénál: mert hazánkban sohasem létezett nemzetiségi elnyomás, lévén az állam és az egyház politika *római szellemű*, mely szent Istvántól 1848-ig a latin nyelv uralma alatt közönyösen viselkedett a hazai nemzetiségek nyelvével szemben úgyannyira, hogy nemcsak a szláv, német oláh nagy tömegek, hanem az apróbb örmény, cigány, olasz, bolgár, vend néptöredékek is megőrizhették máig sértetlenül nyelvüket • aztán mert arra ma és történelmi emlékezet óta folytonosan összefüggő nagy tömegben tiszta magyarság lakik, különösen Heves, Borsod, Hajdú, Szabolcs vármegyékben 90 % -onfelül; Nógrád, Hont, Bars, Nyitra vármegyék bizonyos részein hasonlóképen. Es magyarság lakozik úgy, hogy anyanyelvében nincs semmiféle idegen eredetnek avagy idegen rokonságnak észrevehető nyoma: lévén a hazánkban élt és élő idegenek nyelve olajba öntött víz módjára elkülönülő a magyarétól Mire nézve már Bonfini történetírónk Mátyás és Dobzse Ulászló idejében följegyzette:

„Mi időnkben a Hunnoktól származott Hungária, melynek neve *mivel Szittyái; minden más szomszéd nyelvtől nagyon különbözni látszik.*“

Ezeknél fogva a hazánkban ezredév előtt éit Kazárok csak Magyarok lehettek.

Másfelől a kaukázsi Kazárok nyelve ezredév előtt annyival inkább Magyar lehetett: mert Zonares byzanci történetíró határozott tételben állítja:

„Hunugarok a Kazárok“

Már pedig egyrészt ismeretes, hogy szent Istvántól kezdve 1848-ig folytonosan *Hungarnak* írta magát a Magyar bárminemű hivatalos és nyilvános irományban.

Másrészt az ismeretlen Kazárok magyarságának bizonyosságául szolgál okszerűen a *Kazár* szónak magyar eredetűsége.

Ugyanis Kazár szónak utóbbi szótagja különböző nemzeteknél különböző időben változatlan jegyekkel leírva fordul elő; meJy gyökszó Zár nyelvünkön főnevet, egyszersmind igét is kifejez.

Tudniillik a 150 mfdnyi Kaukaz-Hegységen két átjáró van: egyike Kazár Tengernél, hol a Kaukaz hegyláncz kezdődik; másika Kazbek hegyszorosnál, körülbelül közepén a Kaukaz hegyláncznak.

Az első átjáró neve hajdanában örményírók nyilatkozata szerint Hunorváros meg Hunkapu volt, csodaszerűen megerősítve; mostanában Derbentnek nevezik. Mire nézve Kurdjaffsky utazó nyilatkozata ez:

„Derbent perzsául annyit jelent mint szoros vagy elzárható kőfal. A Törökök Demir-Kapinak — azaz Vaskapunak — hívják; ez az első megerősített hely Dagesztán meg Sírván között. Terjed a Kaukazhegy lábától, melynek egyik ormán a várad épült 300 lépésnyire a tengerig

és a marton az utat elzáró két fal képezi a szorost, melyet a Rómaiak Kaspi-Kapu név alatt ismertek.“

A második középső átjáró neve hajdanában Plinius szerint Oomania, mostanában Dariel. Déchy jeles földrajztudósunk Madsarvár néven hallotta az ó-kori fellegvár romjait emlegetni. Mire nézve Kurdjaffsky utazó nyilatkozata ez:

„Dariel erőd Georgia határán, Dariel tatárnyelven kifejezi azt, mit Derhent jelent a perzsánál, tehát Kaput: azért a kaukazi átjárót a Rómaiak Kun-Kapunak nevezték.“

Ettől északra haladva, a lejtős országúton hamarosan eljuthatni a *Turkok* ősi várához, mely a hegylánczon átvívó országút torolatát elzárja; miről Déchy értesítése ez:

„Vladikafkaz [= Kaukáz ereje oroszul], másként Terek-Kala (azaz *Terekvár*) fekvése folytán, mely az egyetlen, a hegylánczon keresztül vezető országút fölött uralkodik, az oroszok katonai főtelepe Kaukázban. A Terek partján elterülő város csak éjszak felé áll összekötetésben a végtelen pusztákhoz húzó fensikkal.“

Nomár Jerney J. Keleti Utazásában idézett „Miscella“ a Kaukaz hegyláncz emez átjáróiról, mik várerődökkel meg roppant sziklatömegekből épült falakkal, meg valóságos vaskapukkal szereltettek *föl így* ír:

„A *Clausurákat* bírják, mik Perzsiába vezetnek.“

Továbbá Luidprand cremonai püspök 958. Kr. u. amaz átjárókat szintén *Clusas-nak* nevezi. Hasonlóképen Konstantin császárhoz is.

Ámde *Clausura* meg *Clusa* latin szók. *Claudo* igéből érhetően képeztettek, mely ige épúgy mint ama főnevek is, a magyar Zár szónak hűségese fordításai.

Sőt mi több, a Hun-Vaskapunak (Dérbent) Tzur örmény elnevezése is Zár szónak eltorzított kiejtése; örményeredetű Lukácsynk bizonyítása szerint:

„A kérdéses kapuknak az Örmények és Görögöknél divatos *Tzúr* neve is hihető magyar eredetű és nem más mint a Zár szónak elferdített kiejtése. A magyarok t. i. azokat saját nyelvökön kaukazi zárok, vaskapuk és vaskapuk nevezeteivel illették; igazolja adott értelmezésem a Bollandistáktól kiadott Agathangelos görög szövege, a hol, mint szintén a latin fordításban a Tzúr névszó a magyar zárhoz [závárhoz] közelebb álló zovari alakban jó elő. n^Xat iCoúap. Zuari Turris.“

Szintúgy jellemző derék Lukácsynknál a Hun-Vaskapunak összehasonlítása a Hunyadmegyei Vaskapuvál:

„A Magyarországban is, tudomra, két Vaskapunak nevezett szoros létezik: a földközi Hunyadmegyében és a Dunaparti helyesebben a Dunazuhatagot képező Orsovánál. — Mi sem természetesebb, minthogy látván a Magyarok a meglepő hasonlatosságot, mely elhagyott ősi hazájok vaskapui és az újan szerzettnek érintett szorosai közt létezik, ezeket amazok nevére elkereszteljék.“

Máskülönben *Zár* gyökszavunk fogalmát Krim félszigetnek középkorban romlott helyesírású illetőleg kiejtésű *Gazária* meg Cassaria neve szintén megőrizte: a mennyiben Perzekopnál kapuval valóban elzárható a félszigetre vezető keskeny földszoros.

Ezekből bizonyos tehát a *Kazár* szónak magyar eredetűsége s ennél fogva valószínű a Kazárok magyar nemzetisége.

A Kazárok magyar nyelvűségének bizonyosságára tudnivaló Klaproth Gyula kaukazi utazónak állítása, miszerint a Mingreliában lakó *Kadzardk, jóllehet Georgiái eredetűek, mindannak daczára Georgia meg Imeriti lakóiétól egészen különböző nyelvjárásuk van.*

Sajnos azonban, hogy sem e Kadzaroknak, sem a szomszédos *Guda-Magyaroknak*, sem a Guldenstadt szerint Georgiából Astrabad környékére elszármazott Kadsaroknak nyelvéről mutatvány sehol sem található a tudósok könyveiben. E nevezetes kazár nyelvbizonyíték híján, egyelőre meg kell elégednünk Rencz hazánkfia által a *Kabard* vidékről hozott nyelvismertetéssel.

Ugyanis Rencz József 1827-ben Terek folyó vidékén, a Kaukazi rengetegben eltévedvén, Tupis nevű helységben magyar atyafiakra akadt, kiktől emléküi leírta néhány szón kívül a Miatyánkot.

A ki talányoknak kedvelője és ráér: bizony az én aprós-betűs szövegű megfajtesemnél jobbat is kiokoskodhat.

Tupisi Miatyánk.

Értelmezése.

1. Tatanénk, ki szöklesz a fönnben!	1. Atya emménk; ki székelsz a fönnben !
2. Senta álda nedenben !	2. Szent áldás neveden !
3. Grűjön szökeled !	3. Gyűjön székhelyed !
4. Peredon perod fönbensz, illonsz!	4. Akarjon akaratom, fönnben is, ittlent is!
5. Napisz kómet gátsit atta ténkőn apon!	5. Napi könyeret, kalácsot adj nekünk e napon !
6. Bürszöinkez szelidé ténkon, szelidünke bürszöinke ténkönsz !	6. Bűneinkért szelidéd tedd magad, szelidülünk bűnökért mink is!
7. Veddé ténkól szötéte!	7. Veddel tölünk a sötétet!
8. Tengerit a mensze tenk!	8. Tengertől ments minket!
9. Ámen.	9. Ámen.

Márcsak e kaukázvidéki Miatyánk korcsmagyarságában is több rokonság leledzik: mint a Reguly Iskola finnugor vagy akár a Vámbéry Iskola török-tatár imádságaiban.

Ily módon bebizonyul igaznak Zonares tétele, miszerint valóban okszerűen

„Magyarok a Kazárok“.

Mire nézve császárirónk a Kabardokról följegyzette:

6. §. *Azóta a Kazárok nyelvére tanítgatták a Turkokat.*

7. §. Καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αὐτὴν διαλέκτον ἔχουσιν.

A Palóczoknak mindenkor jellemzetes öröksége volt nyelv-járásuk.

Ugyan mi lényeges különbség lehet a palócz nyelvjárás meg az irodalmilag divatos között?

A lényeges különbség röviden ez: *a palócz nyelvjárás eredetileg műveltebb**

Ez állítást közvetlenül az assyriológiai tantétellel bizonyíthatni be; melynél kitűnik, hogy az assyr írásnak nemcsak hozzáértői, hanem fölfedezői palóczok voltak. De ez külön tantétel dolga.

Ámde amaz állítás közvetve is bebizonyítható, midőn az ismeretes okozatból következtetünk az ismeretlen okra. E bizonyításmódnak itt van helye.!

Ugyanis tudnivaló először, hogy ismeretes nyelvemlékeink közül a legrégiebbek: Halotti-Beszéd meg Bécsi-Codex meg Ehrenfeld-Codex meg Münchener-Codex, no meg egynehány ráadásul nem a divatost, hanem a palócz nyelvjárást tükröztetik úgyszólván vissza.

Tudnivaló másodsor, hogy a Palócznak nyelve mind gyökereiben, mind szóformáiban gazdagabb a divatosnál.

Nevezetesen négy gyökellel rendelkezik, mi a divatosnál ismeretlen. Pedig ha elképzeljük, négy betű mekkora változatosságot hozhat létre a nyelvben ....

Hasonlat gyanánt felhozom az anyagvilág egyik elemét, például a vasat. Mi ha ismeretlen lenne nálunk, bezzeg mennyi mindenféleképpen hiányozna e miatt; úgyhogy körülbelül a Hunnok előtti bronzkor térne vissza.

Hátha még egy finomabb anyagelem, például a széneny veszne ki véletlenül hazánkából: mily zúr-zavar, mennyi rendhagyás és kivétel, mekkora pusztulás lépne mostani gazdagságunk nyomába! Nemcsak a gyémánt, irla, kőszén tűnne el vele együttesen, hanem egész növényfajok, sőt állatfajok semmisülnének meg a szerves világban; érzékeinket pedig egy színezettel, egy hangzattal, egy szaggal, *egy ízzel* kevesebb gyönyörködtethetné.

Hasonlóan van ez a szellemvilágban is a nyelvénél: úgy, hogy a palócz-nyelvjárás lényege, kiváltképen ama négy betűcske, mihöz az uralkodó divatnak nincs érzéke. Ama négy betűcske adja meg a Palócz beszédének a sajátos színezetet, mely még idegen előtt is szemet szúr; az összhangzatot, mely a fület változataival elbájosítja; a szabályosságot, mely a nyelvtani rendhagyások és kivételek zúr-zavarába egységes rendszert hoz be; mely világot vet elavult szókra meg képzőkre; mely megelevenít kiholt eszméket meg képzeteket.

Hogy valóban létezik bűvös négy betű a Palócz nyelvérzékében: irodalmilag mellette szólnak Toldy Ferencz, Szeder Fábrián,

Horvát István, Szabó István, Pintér Sándor meg Bartha József ismert leírásai.

Az ismeretlen négy betűnek okszerű magyarázata már tárgyalásunk körén kívül esik, annyival inkább, mert tapasztalatom szerint Akadémiánk hírneves nyelvtudósai sem tudják a Legnagyobb Magyarnak családnévében előforduló egyik betűcskét helyesen kiejteni; sőt azok annak emlékszobra előtt gyakorta elhaladva, meg se tudnak botránkozni a korcskiejtésnek megfelelő aláírásban: *Széchényi*. És ez a legszembetűnőbbike a négy ismeretlen betűcskének; különben valamennyi titka a betűknek, mint gyökelemeknek, minőségi és mennyiségi árnyalataiban rejtőzik; mikre eddigelé a fentebb megnevezett palócz-nyelvjárás tudós írói előtt ismeretlen hangtanulmányok Bugát Páltól, Brückétől, Siemestől, Melvillettől vethetnek néminemű világot.

Továbbá a palócz nyelv szóformáiban is gazdagabb a divatosnak Nevezetesen a Palócz mind igeragozásában, mind névragozásában páros-számot is megkülönböztet az egyes-szám meg többes-szám mellett. Például:

	Egyes-szám	Többes-szám	Páros-szám
Igeragozás:	<i>kérek</i>	<i>kérünk</i>	<i>kérlek</i>
Névragozás:	szomszéd	szomszédod	szomszédé/s

Párosszám pedig csak ősműveltségű nyelvekben dívik.

Végre a palócz nyelvjárás eredetibb műveltségének nyoma: rendszabályossága. Szembetűnő például hozom fel azt, hogy az uralkodó nyelvjárás mássalhangzó után tudja kiejteni a va ve, ván vén formákat; ámde a *vál vei* nála már zűrzavart okozó ragozás, holott a Palócznál szabályos rend uralkodik; vagyis

almával	<i>házval</i>	<i>Tpontyval</i>
<i>szőlővdl</i>	<i>keny&rvül</i>	<i>gyümölcsval</i>

A palócz nyelvjárásnak e lényeges tulajdonságai szükségképen föltételezik annak eredetibb műveltségét: úgy hogy ők taníthatták már ezredéve is Atelközben Árpád nemzetét művelt magyarságra, jóllehet csekély eredménynyel; mert még félszázad után is a császáríró idejében, akárcsak ma, megmaradt feltűnő nyelvjárásuk.

Miért a császáríró helyes észrevétellel örökítette meg róluk:

7. §. *Sőt mostanáig is megvan saját nyelvjárásuk.*

8. §. *Ἐχουσι δὲ καὶ τὴν τῶν Τούρκων ἐτέραν γλῶτταν.*

A császáríró határozottan megkülönbözteti a Kazár nyelvét a Türkétől.

Miután a Kazárok nyelvében a Palóczét tanultuk megismerni, most a megoldandó ismeretlen a türk nyelv mifélesége.

A türk nyelvet Menander byzanoi történetire úgy jellemzi, hogy Turkesztánban a Turkok szittyá nyelven szittyá szókkal beszéltek. Turk-Tantételből ismeretes pedig, hogy Árpád nemzete Türk ivadék; sőt krónikásaink közül még Bonfinál is feltalálható a hagyomány, miszerint a szittyá-nyelv azonos a Magyaréval.

Továbbá ismervén már megelőzőkből a Kazároknak testvériségét a Turkokkal és közös állami meg egyházi műveltségüket: következtethető a Turkok nyelvének közös értelműsége a Kazárokéval; azaz a két testvérnemzet tolmács nélkül megérthette egymást s csak nyelvjárásra különbözhettek egymástól, miként Németnél a Sváb meg a Szász testvérnemzet.

E lehetőség mellett érvel először Konstantin császárról. Ugyanis értekezésében a kazár kagan Lebediással, a Turkok fővezérével tolmács nélkül társalgott; azonfelül a kazár követségnek beszédjét a fejedelmválasztó Turkok szintén tolmácsolás nélkül megértették.

A valószínűség mellett érvel másodszer az egykorú tanúság, mely a X. században arab nyelvre Íratott perzsa földrajzban található s a melyet W. Ouseley angolra lefordított. Ez a szerfőlött jellemző tanuskodás pedig angolul így van idézve Klaproth Memoirejében:

„Their language (of the Khazars) is like that of the Turks, and is not understood by any other nation.“

Ez magyar fordításban ekképpen adható vissza:

„A Kazárok nyelve olyan mint a Türköké és meg nem értheti egyetlenegy idegen nép sem.“

Értelműsége a Magyarok párja nem lévén a nyelvek között: valószínű a Kazárok és Turkok nyelvének magyarsága.

E valószínűséget bizonyosságra emeli a harmadik érv.

Ugyanis jól tudjuk, hogy a byzauzi Görögök Árpád nemzetét nemcsak az ezredéves letelepedés előtt, hanem utána is még vagy háromszáz esztendeig, vagyis az Ozmánok szerepléséig, Turkoknak nevezték.

Tudjuk továbbá azt is, hogy Árpádnak, a Türk fővezérnek, székhelye Székes-Fehérvárott volt Kezai Simon szerint [Lib. II. Cap. 1.]

„És mikor a Dunán átkelve Pannoniába hatoltak volna: maga Árpád azon a helyen ütötte fel sátorfáját, hol utóbb Fehér-vár (Alben civitás) alapított.“

Minélfogva ama városban és környékén kell a Turkok főfőtörzsének ezredéves nyomait keresnünk.

Tudjuk aztán azt is, hogy ezredév óta a magyar történelem szakadatlan folyamatban van: tehát mind állami, mind társadalmi, mind egyházi tekintetben a magyarság élete ismeretes Fehér vármegyében is.

No-de Székes-Fehérvárnak és vidékének lakossága ma és emlékezet óta tősgyökeres Magyar; lévén mennyiségre is a közje letelepedett idegen csekély százalék: úgyhogy Láng Statisztikája

szerint Székes-Fehérvárott 95,8 % és vidékén 85 % Magyarral szemben 11.⁶⁷ Sváb, 1.⁸² % Tót, 1.²⁹ % Rác található.

Csak e máig élő nemzetiségekben kereshető az ezredéves Türk nyelvnek nyoma. Tekintettel arra, hogy Sváb, Tót, Rác eredetét a Turkoktól származtatni nem lehet: kétségtelenül bizonyos, hogy Árpád Turkjainak nyelve ezredéves örökség útján szállott a Székes-Fehérvárott és vidékén élő Magyarásra, ismétlem kizárólag a Magyarásra.

összehasonlítva Székes-Fehérvárnak és vidékének nyelvjárását az irodalmival: úgy az ettől úzó-úzó régiességével különbözik; a mennyiben az *űs, űdő, kű* és általában a *bűi bűi, túl tűi, rűl rűl alakokat kedveli az irodalmi ózó-Öző helyett,*

összehasonlítva aztán Székes-Fehérvár és vidékének nyelvjárását a Palóczéval: úgy azt vesszük észre, hogy a fehérvármegyei akármint utánozná is a palócz nyelvjárást, még se birna palóczosaa beszélni, mert mindig kibicsaklanék járatlan nyelve mellette; holott a Palócz, ha épen úgy tetszik neki, utánozhatja nehézség nélkül a fehérvári kiejtést.

Ezután érthető lett a császáriró kifejezése a Palóczokról:

8. §. *Ámde tudnak beszélni a Turkok nyelvén is.*

9. §. Διά δὲ τὸ εἰς τοὺς πολέμους ἰσχυροτέρους καὶ ἀνδρειοτέρους δεῖκνυσθαι τῶν ὀκτῶ γενεῶν καὶ προσεξάρχειν τοῦ πολέμου προεκρίθησαν πρῶται γενεαί. — Εἰς δὲ ἐστὶν ἄρχων ἐν αὐτοῖς, ἧγουν ἐν ταῖς τρισὶ γενεαῖς τῶν Καβάρων, ὅστις καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔστιν.

A palócz köznép ősi vitézségéről még szólnak meséi; viszont úri rendje ősi vitézségének némaságukban is ékesszóló emlékei azok a szerfölött sok, lánczolatos váromladékok meg romok, melyek az egész Nemes Nógrád Vármegyének hegyormait koronázzák.

Az ó-kor meg közép-kor e védbástyáit és várkastélyait, sőt azokkal együtt ősi dicsőségünket kifosztogatta és rombadöntötte és megsemmisítette az újkorral hozzánk beköszöntött kuruczvilág.

Feledékenységgel borított romokban hevernek a hegyormokon díszlett *Nógrád, Kámor, Szanda, Buják, Fcseg, Fehérkő, Hollókő, Somoskő, Salgó, Sámsonvár, Pogányvár, Baglyas, Szécsétiy, Gyarmat, Gede, Zagyva, Füle, JDivény, Őzdin várak.*

Manap még kivételesen *Kékkő* meg *Gács* várak büszkélkedhetnek ősi fényükkel.

Ezredéven át mennyi hős, mennyi bajnok vitézkedhetett ezekben öröklött nemesi szabadságukért meg függetlenségükért, kiknek ez idő szerint se híre, se hamva többé.....

A Palóczok ezredéves dicsőségének hirdetője továbbá a megye címere; melyen sisakos pánczélós sarkantyús vitéz, jobbában pallossal őrizi a baljára támaszkodó nemzeti címert, ezzel az eszményi vitézséget jellemző jelszóval:

„Nógrád A Közügyért.“

Sőt e palócz vármegye történelmének emléklapjaiból tudjuk, hogy a Nógrádiak mindenkor a király felséges személyének védelmezői voltak; azonfelül a harcztér legveszedelmesebb pontjain első sorban küzdöttek.

És szintazonképen volt ez ezredéve a császáriró szavai szerint:

9. §. *„Minthogy pedig a harczban szilárdabbnak meg vitéz-
zebbeknek mutatkoztak a nyolcz nemzetség közül és ők szokták
megkezdeni a harczot: azért legelső nemzetségeknek tartattak.
Van pedig közülök egy vezér, a ki mai napig is uralkodik.“*

Lehetséges, hogy a császáriró palócz vezére a Leo Grammaticusnál Árpáddal együtt megnevezett Kusán [Κουσανης] volt, kit Georgius Monachus Κουρσανης-nak helyettesít.

„Bölcs Leo császár haragra gerjedve Szkler Miklóst a Duna folyam partjaihoz küldötte, hogy ajándékait a Türkökhöz vinné el és őket Simon, Bulgár fejedelem ellen fegyverre szólítaná. Az elutazván és értekezvén Árpáddal meg *Kusánnal, a Türkök vezéreivel*, a szövetséget megkötötte velök, aztán az átvett tűszokkal a császárhoz visszatért.“

10. §. Πρώτη ἢ παρά τῶν Χαζάρων ἀποσπασθεῖσα ἀβτή ἢ προρρηθεῖσα τῶν Καβάρων γενεά, δευτέρα τοῦ Νέκη, τρίτη τοῦ Μεγέρη, τετάρτη τοῦ Κουρτυγέρματου πέμπτη τοῦ Ταριάνου, ἕκτη Γενάχ, ἑβδόμη Καρή ὀγδοή Κασή.

Azóta a történelem idején ezer esztendő folyt le: mióta a Kazárok mágushitű felekezete Árpád nemzetével egyesülten Atelkőzből általköltöztek, aztán Hunniái örökségükön megtelepedtek.

És itt első kérdés gyanánt merül föl ez. Ha igaz lenne a történetíró császár szava: úgy annak nemzetünk hagyományáiban néminemű emlékével kellene bírunk.

Nomár nyelvünknek mindegyik szava szellemvilágunk égboltozatán értelmi sugarával csillag gyanánt tündököl: vizsgáljuk meg

hát a császáriró említette nemzetségneveket hazánk családjainál, a mint az Nagy Iván jeles művében található.

Tarjányi Család létezett Nógrád vármegyében. Ugyanis Salgó-Tarjant 1246-ban, Tarjáni Illésnek fia birta, Péter. Semmi kétség, hogy ezredéve Árpáddal bejött nemes nemzetes és vitézlő Kazár nemzetségek egyikének ivadéka ez.

Megyeri Család Nógrád vármegye nemessége sorában is említették: semmi kétség tehát, hogy ezredéve Árpáddal bejött Kazár nemzetségek egyikének ivadéka ez.

Jvyétey Család N.-Hont vármegyei Nyékről szintén létezett: legalább Nyéky Gábor 1722-ben pap innen származott. E család is teljesen összeül a császáriró Kazárnemzetségével.

Ezeken kívül nemesi családaink között *Gyarmathy, Kary, Kazy, Kazár* tulajdonnevek szintén előfordulnak: ellenben Kabar nevű nemzetség hazánkban egyáltalán ismeretlen.

Váljon nem csodálatra méltó-e, hogy ezerév folytonos be-
viszállyai, aztán a tartatórök meg a többi idegenek pusztító harczi
után itt-ott ennyinek is nyoma meg emléke felmutatható? Hisz
Árpádházon kívül ennyi hitelességgel vajmi kevés családunk mutat-
hatná ki ezredév előtti eredetét.

A történelem azonban oktat rá, hogy egyes községek élete szívosabb egyes házakénál.

Mihöz képest a meglepetés minden várakozást felülmúl, midőn a császáriró nemzetségneveit hazánk földrajzával hasonlítjuk össze, vagyis keressük a földrajzi nyomokat: hol telepedhettek meg a Kabarok nemzetségei?

Az ezredéves megtelepedés törzsek szerint történhetett: ezt tetelezi föl ugyanis az egységes nemzetségi badszerkezet, továbbá az ősvallás család meg az Ősbiráskodás jogi szervezete.

Sőt e mellett történelmi tanú gyanánt lép föl Biborbanszületett Konstantin császár, midőn mondja, hogy az ő korában — uralkodott pedig 911-től 959-ig — nemzetünk között a birtokba vett ország törzsnemzetségek szerint volt felosztva, kiknek határjait egymástól folyóvizek különítették el.

Mikből önkényt következik, hogy a Kabarok is együttesen telepedhettek le hazánkban nyolcz községben.

Mihöz képest a kérdés most következőképen alakú: Községként *egymás* mellett *merre* vannak a Kabar nemzetségek nyomai kerek Magyarországon?

E tekintetben Fényes Elek és Mocsáry Antal földrajzkönyvei kalauzolhatnak.

1. *Kazár* helység a hatalmas Kazár nemzet nevét viseli Nógrád vármegyében tősgyökeres palócz néppel, a rengeteg Mátra lábánál; a honnan Ágasvár meg Óvár, Mátrának legmagasabb hegyormai szépen láthatók. Zagyva folyó csörgedez a falu alatt.

Nagy határa hegyes, erdős. Vizslás községtől szurdok zárja el. Ha jól emlékszem szomszédságában van Bélkő meg Hamuhegy, mint a magismusra emlékeztető nyomok. Szomszédja

2. *Tarján* helység a nemes nemzetes és vitézlő Kazároktól ezredéve elmenekült és azoktól eredő egyik nemzetség nevét viseli Nógrád vármegyében, tősgyökeres palócz néppel és korunkbeli idegen nemzetiségű telepítvényekkel; mint mezőváros vasúti élénk forgalmáról, gyáiról, kőszénbányáiról híres. A felhőkbe nyula Salgóvár, melynek tövében fekszik, adja melléknevét. Hajdan Kenyeretlen-Tarjannak nevezetett: valószínűleg szerfőlött hegyes, erdős határa miatt, mely gabnatermelésre alkalmatlan. A rengeteg* Karancs és Mátra hegyvidékeinek választó határát képezi a Zagyvába ömlő Tarján patak. Ennek szomszédja

3. *Karancs* hegység, tősgyökeres palócz néppel. Valamint mostani királyunk felséges családjában Árpád vérenek: hasonlóképen egyedül e Karancs név gyökében maradt meg emléke a Kar nevű nemzetségnek. Ennek valószínűsége mellett szólalt föl először Lehotzky (Stemmatographia II. pag. 89), midőn vitatta, hogy a Kunoknak bejövetelkor való vezéreik között Karé nevű is volt s ettől vette volna e hegység elneveztetését. A rengeteg bükk- és csererdőséggel koszorúzott Karancs ormán kápolnaromok és csudatevő szentforrás található a Somoskőre néző hegyoldalon: hajdanában híres bucsújáráhelye a Palóczságnak. Lábánál a Szécsényihez teljesen hasonló Lapujtői kerekdomb, melynek környékéről került a N. Múzeumi Eégiségtárba két ép sírány a kereszténységet megelőzőt korból. Odébb Karancs-keszi rétvén szintén van kerekdomb: neve Tornavára. Szomszédjai Karancs-Ság, Ságujfalu községeknek Ság neve (Rétsággal meg Ipoly-sággal) emlékeztetnek Sakiára, Zoroaszternak indiai nevére. Karancs nevet viselő helységek: Karancs-Berény, Karancs-Keszi, Karancs-Ápátfalva. Karancsvölgy vidéke szerfőlött gazdag régiségi kincsekben: híresek az Apátfalvi, Hartyáni, Pilinyi, Dolányi leletek. A Karancs völgyét áztató Menes-Patak túlsó hegyoldalában fekszik

4. *JKegyér* helység a hatalmas Kazároktól ezredéve elmenekült és azoktól eredő egyik nemzetség nevét viseli. Nógrád vármegyében, tősgyökeres, magyar néppel. Szerfőlött hegyes határa a Karancs meg Cserhát között fekszik. A falun keresztül folyik Megyer-patak, mely Menéssel Dolányon alul egyesülve Ipolyba ömlik. Megyertől Luczinon át haladva Mátra felé a Budahegyet környező erdőségbe juthatni, melynek magaslatán Pogányvár romjai, völgyében a Palóczok nagy búcsújáráhelye, a Szentkút, ősvallásunk titokteljes emlékhelyei.

5. *Gyarmat* mezőváros, a nemes nemzetes és vitézlő Kazároktól ezredéve elmenekült és azoktól eredő egyik nemzetség nevét viseli, Nógrád vármegyének*székhelye. Valószínű, hogy a császáriro adatához képest hajdanában Kurt-Gyarmatnak vagyis Horvát István magyarázatához képest Palócz-Gyarmatnak neveztetett. Mostani mel-

lékneve, Balassa-Gyarmat, csak a tatárjárás után keletkezett a Balassa nemzetségről. Itt-ott Nagy-Gyarmatnak, sőt a város alatt elfolyó vízről Ipoly-Gyarmatnak is említetik. A városnak északi része tót telepítvény; a nagyszámú zsidóság pedig német szónak terjesztője, a túlnyomó rész azonban törzsökös magyar. Szomszédja

6. *Nyék* helységek a hatalmas Kazároktól ezredéve elmenekült és azoktól eredő egyik nemzetség nevét viselik Alsó meg Felső melléknevekkel Hont vármegyében, tősgyökeres magyarok. Hegyeserdős határja igen nagy. E község ezredéves eredetüségé mellett vall a Pray által felhozott történeti adat, miszerint itt már 1193-ban szent János ispotályosainak birtoka volt. Szomszédja

7. *Jenő* helység a hatalmas Kazároktói ezredéve elmenekült és azoktól eredő egyik nemzetség nevét viseli Nógrád vármegyében, a hasonnevű Jenői magas hegyláncz oldalán; rengeteg erdővel, nagy halas tóval. Fekszik Kármorvár meg Nógrádvár között. Törzsökös magyar lakosokkal. Megjegyzendő, hogy Toldy Ferencz, meg Jerney János, meg Szabó Károly összhangzóan Jenőnek olvassák a <5sászáríró hatodik kabarnemzetségét. Végre

8. *Kozárd* helység Nógrád vármegyében, a rengeteg Cserhát hegységtől délnek. Talántán a császáríró *Kaz* nemzetségneve lappang *Kozárd* szó gyökében; valószínű azonban a Gömörmezei *Ka&a* helység viseli a nemes nemzeti és vitézlő Kazároktól ezredéve elmenekült és azoktól eredő nyolczadik nemzetség nevét.

E helységek földrajzi meg néprajzi névjegyzéke a részletekig hatolva összeillesztésre vár Kaukáziaéval, mely nyomok által a lehetőség és valószínűség szintén bizonyosságra emelhető.

Ha a nevezett helységek földrajzi természetét összevetjük Kaukáz hegyvidékével, a honnan a Kazári Kabarok eredtek; ha krónikásaink által Nógrád vármegye ezredév előtti Kozár lakóira gondolunk: úgy okszerűen megösmertük, miért telepedhettek le a Kabarok épen Nógrád vármegyében.

Most már világosan megérthetjük hát a császáríró utolsó kifejezését:

10. §. A Kazároktól elmenekült és azoktól eredő nemzetségek közül első a Kadaroké, második Nyéké, harmadik Megyére, negyedik Kürt-Gyarmaté, ötödik Tarjáné, hatodik Jenőé, hetedik Karé, nyolczadik Kazé.

BEFEJEZÉS.

„A KABAR NÉPRŐL.

1. §. Tudnivaló, miszerint az említett Kabarok a Kazároknak nemzetségeiből származnak.

2. §. Nos hát valami esemény közöttük lázadást keltett a kormányuralom végett és polgári háború támadván, elŐbbeni kormányuk diadal-maskodott.

3. §. Es közülök némelyek leöletének, mások pedig elmenekülének és érkezének és megtelepedének a Turkok közzé a Patzinakiták földjén.

4. §. És egymást megszerették.

5. §. És valami Kabar néven hivattak.

6. §. Azóta a Kazár nyelvre magukat a Turkokat tanítgatták.

7. §. Sőt mostanáig megvan saját nyelvjárásuk.

8. §. Ámde tudnak beszélni a Turkok nyelvén is.

9. §. Minthogy pedig a harczban szilárdabbaknak meg vitézbbeknek mutatkoztak a nyolcz nemzetség közül és ők szokták megkezdeni a harczot: legelső nemzetségeknek tartattak. Van pedig közülök egy vezér, a ki mai napig is uralkodik.

10. §. A Kazároktól elmenekült és azoktól eredő nemzetségek közül első a Kabaroké, második Nyéké, harmadik Megyére, negyedik Kurt-Gyarmaté, ötödik Tarjáné, hatodik Jenőé, hetedik Karé, nyolczadik Kazé.

így csatlakozván hát a Kabarok a Türkökhöz, a Patzinakiták földjén lakozának.

Azután pedig ama Krisztust szerető Leótól és jeles császártól ösztönöztetve a Dunán átkeltek és Simeon bolgár fejedelmet haddal megtámadván, legyőzván és megszalasztván, Presztlábig üldözték és midőn Mundraga városba beszoríták: hazatérének; mikoron Liuntika, Árpádnak fia vezérelte Őket.

Midőn azonban Simeon a Római császárral újra békét kötött és alkalma nyílt: követséget küldött a Patzinakitákhoz s szövetekezett velők a Turkok megtámadására és kiirtására.

A mint a Turkok hadjáratra elmentek (Armilf német császár segítségére) ellenök indult Simon a Patzinakitákkal együtt és azok családjait végképen elpusztították s azután elűzték azokat, kik a tartomány őrizetére hátrabagyattak.

Midőn pedig a Turkok visszatérvén, országukat elhagyatva és elpusztítva lették: ama földre, hol mai napig laknak telepedének le.“

így tanít bennünket nemes nemzetes és vitézlő eredetűnkre — — — — —

— nem az uralkodó Finn és Tatár elméletek nagymesterei, hanem az azok által érdemetlenül mellőzött — — — — —

— *Biborbanszületett Konstantin byzancezi császár.*

A KAZÁR NEMZETRŐL.

1. Kazár Név Magyar Eredetű.
2. Kazár Állam Eredetileg A Türk Birodalomnak Egyik Kormányzósága Volt.
3. Kazár Nép Eredeti Kaukázi Faj.
4. Kazár Vallás Eredetileg A Turkokéval Azonos Magismus Volt.
5. Kazár Nyelv Palócz Nyelvjárás.
6. Ezredév Előtt Már Voltak Kazár Gyarmatok Hazánkban.
7. A Kaukazban Elő Kazárok Palóczoknak Is Neveztetnek.
8. Ezredéve Az Árpáddal Bejött Kaukázi Kazár Nemzetiségek Nógrád Vármegyében Telepedtek le Palócz Rokonaik Közzé.

E bebizonyított nemzetalkotó tényezők összegezéséből eredő *Kazár Tantétel* tehát ez:

Kazár Nemzet Ivadécai A Palóczok.

U T Ó S Z Ó .

Nemzeti eredetünk igaza megítélésénél, a bemutatam (császárin) tanúságának tekintélye meg hitele bizony-bizony mondom, egymagában lesz akkora az uralkodó Finn meg Tatar elméletek hazai és külföldi nagyszámú mesterének együttes rovására: mekkora a nap világa a csillagtáboréval szemben.

Aztán meg az egypár füzetnyi tantételemből a tárgyilagossággal meggyőződéshez több bizonyító erő meríthető, mint a Finn-Tatar elméletek nagy és aprócseprő mestereinek vaskos kötetű tudománytalan s mellé magyartalan könyveiből mind-mind-mind együttvéve.

Hátha még tervem szerint tökéletesebben kidolgozhatom e mutatóvázlatokat . . . Istenemre! a Magyar megaláztatásának szégyen-nyalázatja sohasoha többé vissza nem térendő; míglen kormányozni az emberem sorsát értelmiség fogja.

Ha a nemzeti igazságot megismerhetnem szerencse volt; úgy annak diadalát biztosíthatnom üdvösség lesz.

Eszményi szeretettel epedek az igazságért; hódoló tisztelettel függ tekintetem ősi dicsőségünkön: óh adjatok — küldjetelek hát szívetek szerint a Legszegényebb Magyar-
nak **költséges vállalatára** — — — **al-**
mizsnát.

Nemzetnevelői vállalatom költségei: eddigi hitelem kielégítése; tantételeim kinyomatása meg postadíjazása; Kaukázi tanulmányutazásom; assyriologiai tanulmányom Parisban meg Londonban.

Ekkoráig 200 frtot túlhaladó nyomda- és postaköltségem fodözhetésére huszonnyolcz nemeslelkű adakozott összesen 64 fit 16 krt. Nevezetesen:

1. Breitkopf Elek, Budapest	2:00	frt
2. Dr. Desiderius, Budapest	2:00	"
3. Farkas Ferencz, B.-Gyarmat	1:00	"
4. Himpfner József, Budapest	1:00	"
5. Br. Hornig Károly, Veszprém	1:00	"
6. Horváth Antal, Szécsény	2:00	"
7. Horváth Danó, B.-Gyarmat	1:00	"
8. Ivánka Ödön, Karpe-Gécz	2:00	"
9. Latinovits Géza, Bikity	1:00	"
10. Lehoczky Lajos, Bia	1:00	"
11. Lehoczky Ödön, Budapest	1:00	"
12. Lustig Ádám, Budapest	1:00	"
13. Meliszek Albert, Fiume	1:00	"
14. Návay Iván, Makó	5:00	"
15. Németh Sándor, Battonya	1:00	"
16. Okolicsányi Gyula, Budapest	3:00	"
17. Pintér Sándor, Szécsény	10:00	"
18. Potoczky Lajos gyűjtése, Budapest	6:66	"
19. Rombauer Emil, Brassó	0:50	"
20. Ruzsicska Pál, Budapest	1:00	"
21. Spatenka István, Szécsény	2:00	"
22. Strausz Adolf, Budapest	1:00	"
23. Szabó István, Kazár	1:00	"
24. Széll Kálmán, N.-Szalonta	1:00	"
25. Szigethy István, Budapest	2:00	"
26. Szily Kálmán, Budapest	2:00	"
27. Tombáczy János, Körmend	1:00	"
28. Gróf Zichy, Abbazia	12:00	"

Isten Áldja Az Ősi Dicsőségünkért Lelkesülő Adományozót!